

Empetir i engrandir II

Hi ha una conversa molt bona entre Brassens i Jean Ferrat sobre l'engatjament i el compromís polític, que es pot trobar a [Youtube](#). Deu ser una conversa de mitjans dels anys setanta, plena de vida, franquesa i lògiques reticències. Els dos, sobretot Brassens, diuen en més d'una ocasió: «Potser m'equivoco...» Però els papers queden ben repartits. Ferrat és l'artista que creu en la força i la lògica política del missatge, i en la capacitat de l'art —la cultura, la poesia, la música— de canviar els homes i les dones, de transformar el món. Brassens, en canvi, és l'artista escèptic. Es conforma amb donar a aquests homes i dones quatre minuts de "felicitat", però tot seguit es corregeix: «Felicitat és massa fort. Diguem d'alegria.» «*La joie et le bonheur.*»

Caldria explicar la vida dels dos, com van passar, sobretot, l'ocupació i la guerra. Brassens només era nou anys més gran que Ferrat. Però les vides dels dos, ni tan sols els caràcters distints, ho explicarien tot. Sembla que si el vell tema de la poesia ingènua i sentimental s'imposés. L'anarquista, hedonista i sarcàstic Brassens d'una banda, o el ¿combatiu?, ¿militant?, ¿compromès...? Jean Ferrat de l'altra —i que en són, de difícils, aquí els adjectius, si amenacen de simplificar massa una vida—. Ara, els dos eren tipus amb un gran sentit de l'humor, amb una idea molt consistent, forta i personal de l'amistat, i costa molt de fer el tall polític entre els dos. Costa molt d'identificar dos homes lliures amb una mateixa idea de llibertat. I el fet és que Jean Ferrat té també una cançó sobre la petitesa, una de les millors cançons. És una cançó de bressol. Es titula —lògicament, dins de la lògica una mica embogida de les equivalències— ***Berceuse***. El destinatari, però, no és un nen, sinó un "petit homme", un "*petit frère*", que sembla protagonitzar un escenari de degradació tropical, i que no és altre que el que es pot inspirar en la novel·la de Jorge Amado, ***Jubiabà*** (1935), traduïda al francès amb el títol de *Bahia de Tous les Saints*. La cançó, ja ho he dit, és formidable. Durant molts anys, de jovenet —de petit—, l'escoltava mirant una enciclopèdia de fauna africana, de manera que des d'aleshores per mi aquesta música està lligada als pècaris, a les gaseles i als elefants, als voltors i als flamencs, als lleons. I sempre, on diu «*La nuit, à Bahia tous les saints...*», jo entenia: «*La nuit a balayé tous les sens...*» És a dir: «La nit ha escombrat tots els sentits...» Hi ha, efectivament, la bogeria de les equivalències, de les semblances, dels malentesos... Que ens empetiteix i a la vegada ens engrandeix en una altra direcció.

Jordi Ibáñez

Professor d'estètica i teoria de les arts, UPF.